List 2. **NOVICE** Tečaj XXXV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 10. januarija 1877.

Obseg: Bolj na drobno o zložbi zemljišč (Commassation). — Gospodarske novice. — Postava o nabiri rekrutov za letošnje leto v Avstriji. — Finančna postava za leto 1877. — Matičine knjige za leto 1876. — „Jezičnik“. — Popotne črtice. (Dal.) — Mnogovrstne novice. — Nemško-avstrijsko liberalno novinarstvo in vzhodno vprašanje. — Novice iz Turčije in o Turških zadevah. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Bolj na drobno o zložbi zemljišč (Commasation).

„Novice“ so v zadnjem lanskem listu priporočale našim gospodarjem, prevdarjati korist in dobiček zemljiške zložbe. Veseli nas, da to priporočilo ni bilo govorjenje v burjo, ampak da nam je od umnega kmeta iz Gorenskega došla želja, naj bi kaj več na drobno povedali, kako se ima zložba zemljišč izpeljati, da nameravana nova stvar postane kmetovalcem bolj jasna.

Radi vstrezamo tej želji in s tem, mislimo, najbolje, ako kmetovalcem naznanimo načrt postave za zložbo zemljišč po osnovi ministerskega svetovalca K. Peyrer-ja.

Tako-le se glasí omenjeni načrt, o katerem se vé da se more premeniti marsikaj:

O predmetih te postave.

§. 1. Ta postava se tiče zamene zemljišč, kedar gre za njihovo zložbo z namenom boljega gospodarstva in naprave skupnih poljskih potov (kolóvozov).

O vzajemnih pravicah zemljiških posestnikov.

a) Z ozirom na zameno.

§. 2. Zamena zemljišč cele vasí ali cele občine se zamore zoper voljo posameznih lastnikov le takrat zgoditi, če je:

a) več kot polovica posestnikov tistih zemljišč, katera se imajo zamenjati in na katera najmanj dve tretjini cele dotične katasterske zemlje spada, z zameno zadovoljna, in

b) če se ta gospodarstvu koristna zložba popolnem ne more drugače izpeljati, kakor s tem, da se tudi zemljišča nasprotovalne manjšine privzamejo v zložbo.

§. 3. Pri številjenju glasov se v poštev ne jemljejo tisti posestniki in tista zemljišča, katera so po §. 7. in po prostovoljnem dogovoru izvzeta od zamene.

§. 4. Solastniki enega in istega zemljišča se pri številjenju glasov štejejo za eno osebo (en glas). Ako pa so ti solastniki različnih misli, potem veljá dovolitev zložbe takrat, ko najmanj polovica njih po zemljiški razmeri zložbi pritrdi.

§. 5. V paragrafu 2. in 4. navedeno številjenje glasov veljá tudi za vse druge primerljeje, kjer je v tej postavi govor od sklepov večine zemljiških posestnikov.

§. 6. Določbe §. 2. veljajo tudi takrat, če se ima zamenjati

a) najmanj tretjina skupaj se držeče zemlje kake vasí ali občine,

b) najmanj tretjina skupaj držečih se njiv ali senožeti kake vasí ali občine,

c) skupaj držeče se zemljišče, za katerega bolje gospodarstvo se po večinskem sklepu imajo v smislu vodne postave narediti vodne naprave ali pa po po §. 11. te postave cestne naprave, in se taka naprava zamore pripravno in koristno izvršiti le, če se poprej po zameni njih zložba izpelje.

§. 7. Zoper voljo lastnikov se pa ne smejo zamenjati:

1. Vrti, nogradi, hmeljniki, gozdi, ki čez 2 orala merijo, ribniki, vodé take, ki služijo obrtnijam ali pa so posebne vrednosti za kmetijstvo;

2. jame z ilovico, laporjem, peskom, jame, kjer se apno in skril lomi, kraji, kjer šoto, premog in mavec kopljejo, in tudi taka zemljišča ne, kjer tekó zdravilne vode, kjer je kak odprt rudnik in katera služijo obrtnijskim napravam.

§. 7. Vsak deležnik ima pravico zahtevati, da tolikošno in toliko vredno zemljišče kolikor mogoče blizo svojega posestva pri zameni dobí, kolikor je njegovo vredno. Če se v namen zložbe razločki med zemljiščem in zemljiščem ne dadó popolnem poravnati, naj se poravnajo v denarji.

§. 9. Če se lastnik v denarji odškoduje, je ta denar pritiklina posestva. Pri izplačevanji tacih odškodninskih kapitalov se ima po obstoječih postavah ravnati, da ne trpí nihče drug kake škode, če ima morebiti lastnik na tistem zemljišči kakošen dolg itd.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske novice.

* *Amerikanske jeklene motike*, katere so bile v 27. listu lanskih „Novic“ s pohvalo naznanjene, je družba kmetijska Kranjska dobila iz Dunaja iz zaloge Ad. Polaka. Dodal je še druzega vrtnarskga orodja, ki ga vsak lahko ogleda v pisarnici družbe kmetijske v Ljubljani. Ker je, kakor vsak vé, jeklo veliko močneje od železa, zato so motike in vse drugo orodje veliko bolj lahke od navadnih, vendar pa trdne tudi za težko delo.

Cena različnega orodja je od 75 krajc. do 2 gold. 75 krajc.

Gosp. Jožef Debevec, odbornik družbe kmetijske, je po želji g. Polaka prevzel nalog, da sprejema naročila omenjenega vrtnarskega orodja.

* *Strešnike iz vlitega železa* izdeluje neka fužina na Saksonskem, s katerimi se streha cenejše pokrije kakor z navadnimi strešniki iz opeke (cegla) ali skrilov, pa veliko dalje časa trpijo kakor ti. „Oest. Landw. Wochenblatt" v svojem prvem listu pravi, da že toliko se je priznala potreba, strešnike iz bolj stanovitnega materijala narediti kakor so navadni, ki radi pokajo, krušijo in lomijo; al strešniki železni bili so pretežki in predragi; zdaj pa je navedena fužina iznašla strešnike iz vlitega železa, ki utegnejo kmalu v občno rabo priti. —

Nove postave.

Postava o nabiri rekrutov za letošnje leto v Avstriji.

Presvitli cesar je s sklepom od 23. decembra l. l. potrdil postavo, po kateri se ima za letošnje leto nabrati 54.541 mož za stalno armado na suhem in na morji, zraven teh pa še 5454 mož za reservo iz tistih vrst starosti, ki so postavno odločene.

To število je tedaj tolikošno, kolikoršno bilo je lansko.

Finančna postava za leto 1877.

Službeni časnik Avstrijske vlade je 31. decembra lanskega leta razglasil finančno postavo za letošnje leto, po kateri so stroški skupaj ustanovljeni na 405 milijonov in 569.474 goldinarjev, skupni dohodki pa na 376 milijonov in 637.817 gld., po takem znaša primanjkava 28 milijonov in 931.657 gold., ki se ima pokriti z izdatkom rente v zlatu.

Slovstvene stvari.

Matičine knjige za leto 1876.

Knjig, kateri je podala neumorno na slovstvenem polji za izobraženost Slovenov delovajoča „Matica slovenska" za leto 1876. svojim udom, mora biti vsakedo njih vesel. Tudi nadaljevanje zemljevidov „atlanta" je prišlo zopet ob pravem času in od mnogih strani se glasé želje, da bi „Matica" to lepo delo skoro dovršila. Tudi kar se tiče tipografične vrednosti knjig in zemljevidov, mora se odkrito reči, da je popolnem dostojna, osobito, ako se pomisli, kako drage so dandanes tiskovine. Naj bi dakle „Matica" slovenska" nahajala med Sloveni od leta do leta več prijateljev! Tako jej bode moči, še natančnejše in obširnejše izpolnovati svoj nalog: prospeh narodne omike.

„Matičini" knjigi ste:

1. „*Letopis*", ki ima poleg društvenih naznanil in imenika udov (kar se je letos taktno objavilo na konci knjige), mnogo zanimivih in raznovrstnih sestavkov poučnega in zabavnega vsebinka. Prvi Dav. Trstenjakov spis „Slovenski elementi v Venetščini" (nadaljevanje) je delo, o katerem smejo in morejo sodeč pisati le filologi „ex professione". Starosta naš gosp. Trstenjak se vedno trudi z mladeniškim entuzijazmom za nas in nam žrtvuje vse svoje velike duševne zmožnosti. Hvala mu! — Dr. M. Samčeva antropologična sestavka „možgani" in „kanibalizem" sta zeló interesantna in umeje ju brez teže tudi prost čitatelj. — „Numismatični spominki iz l. 1848. in 1849", sestavil J. Parapat, je važen donesek za slovansko numismatiko. — Dr. Jan. Bleiweis je ravno sedaj, ko je prevažno „iztočno vprašanje" na dnevnem redu, vstregel mnogim Slovenom z objavljenjem Vernetovega prevoda dveh „koranovih súr", in isto tako je vse hvale vredno, kar ima „Letopis" še druge tvarine od gosp. Stareta, Parapata, Štiftarja in Ivan Tomšiča.

2. „*Dr. Lovro Toman*". S podobo, životopisom (načrtal A. Praprotnik) in pesniško ostalino pokojnega rodoljuba.

Dolgo že smo pričakovali te knjige; zdaj je izgotovljena. Životopis je obširen in zná se mu, da ga je pisala roka prijatelja. Dobro so narisane vse važne epohe v Tomanovem življenji in jasno stopi bralcu pred očí njega podoba, ako bere te vrste. A nekaj pogreša prijatelj literarne zgodovine v knjigi: pogreša namreč poročila o množini in kakovosti pesniške ostaline in kako se je delalo ž njo. Pri možu, kakor Toman, je kaj takega važno. Vendar to ni očitanje, ampak le prijazna opomba; sploh, kakor rečeno, je vse dobro narejeno. — Pesmi — o njih ni treba mnogo pisati — Tomanove so, rodoljubnega Tomana, in le gênre ljubezniškega pesništva je v tej knjigi nova prikazen za nas. Ker ni pesnik sam dovršil dela, ga ne smemo ostro soditi, ako ni vse, kakor bi želeli. Izkušnje učé, da taka izdanja najbolj oskrbé dušni očetje sami, kar pa ni vselej in vsem dano. Mnogo katera lepa in vzvišena misel je izračena v Tomanovih pričujočih pesmih in ostale bodo drag spomin nam in potomcem našim.

Da je bil dr. Toman še veči domoljub kakor pesnik, je sploh znano. Naj toraj v imenovanem smislu objavim tudi jaz pri tej priliki prost donesek v karakteristiko njegovega patrijotizma. Dne 8. nov. 1869. l. me nenadejano obišče blagi mož, katerega nisem takoj izpoznal, ako tudi sem bil videl njega sliko v Gj. Klarićevem „Slavjanskem Jugu." Po kratkem nagovoru mi razodene svojo „veliko prošnjo", naj bi namreč jaz spisal zbirko slovenskih vojaških pesem za našega domačega polka fante, kateri so bili tedaj v Trientu na Tirolskem, da bi tudi na tujem ne pozabili svoje domovine, temuč jej hranili v srci zvesto ljubezen. Knjiga bi posvečena bila polka poveljniku baronu Kuhnu, in za pesmi epičnega značaja mi je bil dal dr. Toman zgodovino našega polka, da bi jo študiral in v njej našel morebiti kak motiv. Objaviti morem in moram še danes, da nisem bil pri volji, prevzeti naloge. Opomnil sem dr. Tomana, da ne poznam vojaškega življenja, da so Nemci smešili Gleima, ki je „za pečjó" pisal svoje vojaške pesmi in da celó Nemci sploh, razven Körnerjevih, Schenkendorfovih in Arndtovih plamenečih bojnih pesmi nimajo nič izvrstnega v tej meri — vse brez vspeha! Vdal sem se naposled in dejal, da hočem spisati najprej nekatere poskušnje, in ako mu bode to po volji, bodem delal naprej. Vse je bilo prav dr. Tomanu in spisal sem res 10 pesmi, pa le bolj rodoljubnega vsebinka,*) kajti pusta zgodovina polka me ni mogla prav nič navdušiti in nijeden moment v njej se mi ni zdel vreden pesniškega obdelovanja. Bil bi zatorej pisal pesmi sam in poleg tega še nabral lepih narodnih in umeteljnih vojaških ter uredil delo

*) Objavljenih je v „Novicah" l. 1870. izmed teh pesem 8 komadov. Pis.

za tisek. Decembra meseca imenovanega leta gré dr. Toman na Dunaj v državni zbor in jaz mu po obljubi pošljem v tem času izgotovljene pesmi. Kako je bil zadovoljen ž njimi, naj priča list, katerega sem kmalu dobil iz Dunaja:

„Dragi prijatelj! Prejel sem Vaše prelepe pesmice. Ob kratkem Vam o njih in zarad natisa več pišem ali se z Vami ustno pogovarjam, danes Vam le izrečem iskreno hvalo in zahvalo za-nje. Bog z Vami!

Vaš vdani prijaielj

V Beču 25. dec. 1869. Dr. Lovro Toman.“

In zbiral sem ter delal naprej. Majnika meseca 1870. sem zopet pokazal Tomanu svoje delo; bil je zadovoljen z menoj. Potem gre novič na Dunaj; a kmalu po sestri njegovi izvem, da je nevarno bolan in da me je dal pozdraviti. Sè smrtjo Tomanovo 15. avgusta istega leta je bilo vse delo pretrgano, okončano! — Dela bi mnogo bilo stalo in Toman je bil namenjen, trpeti vse stroške sam ter knjigo razdeliti brezplačno slovenskim vojakom. Vredno je dakle, da se objavi tudi ta lepa in blaga namera njegova, če tudi se ni izpolnila. Občutek spoštovanja in ljubezni za slavnega moža še dandanes živí v mojem srci, kajti tudi on je bil moj prijatelj! —

Jos. Cimperman.

---

* *Jezičnik ali otec Marko Pohlin pa Valentin Vodnik.* Spisal J. Marn. XIV. leto. V Ljubljani 1876.

V tej knjigi nadaljuje profesor Marn velike hvale vredno namembo popisavati delovanje posamesnih pisateljev slovenskih na slovstvenem polji ter si je za 14. tečaj „Jezičnika“ izbral patra Marka Pohlina pa Valentina Vodnika. „Kakor v Arabije puščavi — bilo je prejšnja stoletja v slovstvu, in — kakor v odljudni goščavi — bilo je v preteklem še za časa P. Marka Pohlina, dokler se ni prikazal Valentin Vodnik“ — tako začenja profesor Marn svoj opis Pohlina in Vodnika, ter s tem opravičuje, da je v najnovejšem svojem letniku ta dva naša pisatelja skupaj vzel, kajti Vodnik bil je učenec Pohlinov. Mnogo se je že pisalo o patru Marku in Valentinu Vodniku, al zagotoviti moremo vsacega rodoljuba, da če tudi je veliko bral o tem in unem, našel bo v Marnovi knjigi marsikaj, kar mu ni še znano bilo. Če je tedaj že samo po sebi zanimiva taka knjiga vsacemu, komur je mar na drobno poznati delovanje znamenitih pisateljev naših, bodo Marnovemu „Jezičniku“ še posebno hvalo vedeli potomci naši, ki bodo spisavali „zgodovino slovstva slovenskega“. Zato „Novice“, ki so od prvega zvezka do zadnjega marljivo sledile „Jezičniku“, zopet radostno kličejo najnovejšemu delu učenega gospoda profesorja: dobro došel! Knjigarnica Lerherjeva prodaja „Jezičnik“ po 80 soldov.

Pri tej priliki pa „Učiteljskega Tovarša“ moramo tem topleje priporočati učiteljem našim, ker on je bil, ki je prvi v odlomkih prinesel, kar nam zdaj skupaj „Jezičnik“ podaja, in ki hoče v letošnjem tečaji kazati solnčno in senčno stran „Kr. čebeličarjev“ in pa kaj sta bila dr. Jaka Zupan in Matej Ravnikar v slovenskem slovstvu.

Da trudapolno delovanje „Uč. Tovarša“ v sedanji liberalni êri ni „na rožicah postlano“, to nam bo na besedo vsak rad priznal, kdor različne pritiske pozna, ki dandanes delujejo na učitelje ljudskih šol in da mora mož „dobrih starišev“, biti kogar ne omami ali vsaj izbega kužna sapa. Zato naj bi učitelji, ki se še niso izneverili svetinjam narodnim, kolikor moči materijalno in duševno podpirali skušenega starega svojega prijatelja.

Ozir po domovini.

Popotne črtice.

Spisal političen sitnež.

(Dalje.)

Poldne je že davno odzvonilo, ko krenivši krog ovinka zagledam cerkev Škocijansko. Vas ni velika, a lična, stoječa ob globoki vodi. Za dolgo vstaviti se tù, mi ni namen bil, zato se oglasim le pri svojem znancu gospodu zdravniku. V prijateljski hiši so me jako prijazno sprejeli; gospodar gosp. Pavel Waraun mi je razkazal praktične in lične prostorije svoje nove hiše, svojo klet z velikimi sodi, ki priča, da je gospod zdravnik tudi umen vinorejec. Pokus vina, posebno zelenike, me je res tudi vtrdil v tej veri. Poslovivši se bil sem si svest, da take kapljice ni najti povsod, še celó po slavnih vinskih krajih ne, katerih sem bil nekaj že prehodil. Naj si naši vinski trgovci in gostilničarji zapomnijo imé gospoda Pavla Warauna, zdravnika v Škocijann na Dolenskem, kajti želeti bi bilo, da bi se tako vino, kakor pri njem, dobivalo tudi po drugih krajih, na priliko v Ljubljani kje. Cena mu gotovo ni prenapeta, pa je dobro, ognjeno, da razveseli in okrepčá duhá in telo.

Ogledavši si še nekoliko prijetni kraj, kakoršnih je malo na Kranjskem, odrinem proti Raki, kjer sem namenil prenočiti. Pot tje je vrlo prijetna; v sredi čez vinograde, videlo se mi je, kakor da bi se mi vsa okolica prijazno smehljala. Iz rumenkaste zelenjave gledajo hiše, večidel lesene, a sivkasto in belo pisane, da se okna vidijo kakor očesa. To je neka posebnost tega kraja.

Pred Bučko me sreča voz z grozdjem. Ker me žeja, prosim voznika za par grozdov ter mu ponudim za-nje nekaj krajcarjev. Al on se brani vzeti jih rekoč: „Bog varuj, da bi grozdje popotniku prodajal. Le izberite grozdov, kolikor vam drago. Sladkega grozdja letos pač ni. Slabo je, slabo!“ Na to mi pomaga brskati po kadi, a res komaj dobiva par lepših grozdov, vse drugo bilo je drobno in revno. Z grozdi sedem na kamen ob cesti nasproti Bučki, čedni vasici, ki ima lep razgled po okolici. Potem pa marširam dalje. Ob Marijnem zvonenji pridem v Radelce, kjer ima grof Barbo grajščino. Tu se kmalu pot zavije v reber, meni stopi zopet pot na čelo, a vkljub temu koračim navzgor. Trda noč je že, ko pridem na Rako. Kje pa prenočiti, ker tù nikogar ne poznam? „Neumnež ti — se brž ozmerjam — ali ni gospod župnik tvoj znanec? Oglasi se pri njem, posteljo in malo večerje gotovo dobiš“. In zopet se nisem zmotil, kajti pri gosp. župniku nisem dobil le oboje, marveč tudi živahno zabavo, in tako nam je večer še prehitro pretekel. Ko me po večerji pelje gospod župnik v sobo meni odločeno, me prijeten duh skoro omami; v kotu na tleh je namreč kup lepih jabelk — sadja, kakoršnega na vsem potu nisem nikjer videl. Iz sladkega spanja se zbudim še le četrt ure pred šestimi, ko je zvon vdrugič vabil k maši. Tedaj naglo skočim s postelje in grem v cerkev. Prav všeč mi je bil govor gospoda župnika, ki je s krepko in jasno besedo razlagal vernim sv. evangelij. Po maši, ko se je razkadila gosta megla, razpodena po gorkem solncu, mi razkazuje vljudni gospod župnik okolico. Zares krasen razgled z griča, na katerem stojí Raka, ne le po zelenih vinskih goricah, ampak tudi na „Vlahe“, na Brežice ter vso pogozdeno planjavo okoli Šentjerneja, Kostanjevice itd. Škoda, da mi je ta krasni razgled zopet kalila misel, da po onih krajih vlada nemčurski duh; župani, bivši „ko-

*

proli", ki se s svojimi par besedami popačene nemščine vsakemu bahajo, grajščinski oskrbniki, učitelji veterinjaki in enaki nerodni ljudje. Res, tako deželo zaslužil bi delaven narod trdne slovenske korenine. —

Po obedu sem hotel odriniti proti Krškemu; al vdam se prigovarjanju gospoda župnika, ki pravi, da je pot dolga in samotna, brez vse mikavnosti. Tudi sem vedel iz skušnje, da ob nedeljah so pota po vsem svetu polna vinjenih ljudí, ki so potem jako sitni in ne marajo za pametne besede. Iz teh vzrokov in ker mi gospod župnik obljubi, da bom imel jutri priliko peljati se do Krškega, ostanem in popoldne mi naglo preteče pri zanimivih pogovorih, ravno tako večer. Drugo jutro se poslovim od gostoljubne hiše župnikove, sedem na voz in se odpeljem, ter s tem prestopim vnovič svoj program peš-hoje. Al zopet se nisem kesal, kajti naveličal sem se že večdnevnega potovanja in pot z Rake do Leskovca je res dolgočasna, večidel drží cesta čez nizko grmovje, kjer so veča drevesa izsekana. Ob cesti sem videl le par hiš, pa nekaj prascev na paši, namešanih z umazanimi pastirji — otroci, ki menda tù imajo svoje šole.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Dva srečna kmeta. Zadnje dni preteklega leta sta* dva kmeta iz Amstetten-a v gornji Avstriji šla na Dunaj, da bi, ker sta denarja potrebovala, svoja dva lóza prodala. Bila sta dva tako imenovana „kredit-loza". Šla sta zato v štacuno, kjer denar menjajo, loze kupujejo in prodajajo itd., in sicer v menjalnico Breitner-Jioniencevo. Ko jima trgovec pové, kakošno ceno imajo kredit-lozi, sta kmeta zadovoljna z denarjem, ki ga dobita za prodana loza. Gospodar menjalnice pa, predno jima izplača denar, dá list zadnjega vzdigovanja lozov pregledati. „Gospod, pustite to" — reče eden izmed kmetov — „škoda za čas" — Al kaj je pokazal list? En loz — (serije 710. štev. 30) — je dobil prvi dobitek z 200.000 gold., drugi pa srečko s 1000 gold. Menjalnica je kmetoma brž oskrbela izplačanje sreček v gotovem denarji, in že ob enajstih do poldne sta iznenada bogata kmeta s 167.000 gold. gotovine po železnici se peljala domú. Da je vsa vas pokonci bila, lahko si je misliti. — Dogodba je popolnoma resnična.

* *Grozne kužne bolezni v grlu (difteritis) še zmirom* ni konca, skoro bi rekli, po vseh deželah. Posebno grozovita pa je, kakor „Narodni list" pripoveduje, v Očestovu v Dalmaciji; v tej majhni farici, katera ne šteje več ko 700 duš, je pomrlo že čez 200 oseb. „Narodni list" toži, da nimajo nobenega zdravnika ondi, in da se nihče za bolne ne briga!

* *Bogata nevesta. 8. dne t. m. je bila v nadškofijski* kapelici na Hradšinu v Pragi poroka grofice Marije Kavnic s princem Egonom Hohenlohe-Waldenburg-Schillingsfürst. Nevesta je hči grofa Albrechta Kavnica. Nevestina oprema (ausstattung) je te dni izpostavljena v veliki dvorani grofovske palače v Praški gosposki ulici in obstojí v sledečem: 30 tucatov srajc, 500 predpasnikov, 100 parov rokovic, mizne posode sreberne in porcelanaste za 300 osob, 200 tucatov velikih in 400 tucatov majhnih servijetov, 50 tucatov velikih prtov itd. Vsa oprema se je v Pragi zgotovila in blago od Praških trgovcev kupilo. Perilo je vredno 24.000 gold. Posebno dragocena je biserna garnitura z dijamanti, ki stane 24.000 gold.

Političnе stvari.

Nemško-avstrijsko liberalno novinarstvo in vzhodno vprašanje.

Žalost prešine človeško srce, ako vidi okrog sebe le sovražne obraze, med katerimi se tù pa tam skriva kako pomilovalno obličje. Prav taka se godi človeku, ki prebira dandanes tako imenovane „liberalne" novine. Liberalni listi namreč, vkljub temu, da zmirom govoré o človekoljubji, o ljubezni do bližnjega, od obojega niti najmanjše črtice ne pokažejo nasproti tlačenim jugoslovanskim bratom. Njihov liberalizem je to, da povišujejo ono ljudstvo, ki je neplodno storilo celi Balkanski polotok; njih človekoljubje je to, da se v divjem srdu zaletujejo na nesrečne žrtve Turške krutosti, namesti, da bi se obrnili v pravični jezi na ostudne Turke, zatiratelje „svobode in napredka". Da! čudno se mora zdeti človeku, ko bere turško „Presso", judovski „Neues Wiener Tagblatt" in druge take liste ter vidi, da bi v svoji pijanosti radi pritiskali na prsa „mučenike" Turških Slovanov. Srbi in Črnogorci so jim „popadajoči psi", ki zaslužijo biti ostro pokorjeni od svojega gospodarja, nikakor pa ne, da bi se za-nje zanimali zapadni narodi Evropski. Ko so pred malo leti pozdravljali z veseljem osvobodenje (?) Francosko-nemške Lotringije in Alzacije iz Francoskega jarma, njim zdaj niti ne pride na um, da bi svobodo privoščili tudi Jugoslovanom.

Ko se diplomati, prepričani pravičnih zahtev Jugoslovanov, trudijo in mučijo, da bi rešili mirnim potom jugoslovansko vprašanje, oni zabavljajo „skopi dami", Evropski diplomaciji, trdé, da se sama sili pod Ruski vpliv „severnega medveda", ki bode pokončal sad omike, truda in borbe mnogih stoletij pri zapadnih narodih. Papirno ustavo, s katero je osrečil Midat-paša „otomansko" državo, od katere nihče nič ne pričakuje, hvalisajo in povzdigujejo v nebó, češ, da enake ustave ne vživa niti Avstrija niti Nemčija, Ruska vlada pa je gol despotizem proti prihodnji svobodi Turški. Česar pa še pri lahkomiselnih bralcih ne opravijo s tem, mislijo doseči na drugi poti, namreč da skličejo že stokrat prekuhano pošast panslavizma na dan, tako, da lahkoverni nemčurski filistri že vidijo v duhu krive sablje in zaraščene obraze Ruskih kozakov, ki strašno gospodarijo in v imenu panslavizma vničujejo vse plode Evropske olike, kajti panslavizem jim druzega ni, nego gospodstvo Rusko — gospodstvo krutosti. In tako je skoro vse liberalno novinarstvo, počenši od Ljubljanskega „Tagblatta" do Dunajske „Presse". Ako ima kak list morebiti še nekoliko poštenosti, ne upa si tega odkrito povedati, kajti bati se mu je, da se ne zaleti vsa druhal va-nj in ga ne uniči.

Od kod toraj ta žalostna prikazen v Avstriji, ki vendar je mogočna postala vsled bojev s Turci, in more tudi le po istem potu doseči svojo zgodovinsko nalogo?

Vzrokov je mnogo, pa bode naj zadostno, da le poglavitneja omenim.

Prvi in gotovo poglavitni vzrok je zguba pravnega čuta. V svoji strasti in zagrizenem sovraštvu do vsega, kar je slovansko, pozabil je liberalizem, da tudi Slovan je človek, da se tudi njemu spodobijo pravice, ki jih vživajo drugi narodi. On skuša razdjati in podkopati vse, kar stojí, zraven pa nima dovolj moči, da bi stvaril kaj druzega, kaj novega, kaj boljega. Nade, ki smo jih gojili Slovani že toliko stoletij, skuša vničiti in nas s tem storiti še bolj nesrečne, v resnici pa so mu bolj pri srcu Turški lozi nego Turška država.

Ne manji vzrok tacega počenjanja je pa tudi lehkomišljenost bralcev omenjenih listov. Le poglejmo starega birokrata ali kakege druzega „spiessbürgerja“, beroča „Presso“, kedar grdí Slovane, kako se jima obraz sveti in kako prikimujeta psovkam, katerim bolj verjameta nego svetemu evangeliju, zraven se pa ne potrudita, da bi reč pregledala natančneje in se prepričala, je li tudi resnica to, kar bereta? In taka je večina časnikarskih bralcev, ki mora kaj imeti, da si preganja čas in zatoraj z veseljem sprejme vsako reč, ki jo more spraviti iz lene zaspanosti, ne gledé, je li resnica ali laž.

Tako je liberalno novinarstvo nasproti nesrečnim, pod Turškim jarmom hrepenečim bratom, katero nič manj ne napada Rusije, ki je prevzela sveto nalogo polajšati žalostno stanje Slovanov na Balkanskem polotoku. Miroljubivost Ruskega cara tolmači za strah pred Turško silo, ki po njegovih mislih zdaj neki ima na razpolaganje več vojakov nego Rusija. Ne bojé se trditi, da Rusom primanjkuje denarjev, čeravno ves svet vé, da ima Rusija več denarja in denarstvene moči, nego druge države, čeravno nje ne podpirajo (pa tudi ne molzejo) judovski Rotšildi. In dalje prašamo: ni li Rusija nič storila v 20 letih mirú, ni si li pridobila v Krimski vojski nikacih naukov? Da! zapadni Evropi se še sanja ne, kak napredek je storila Rusija v zadnjih desetletjih, kar nam svedoči že njeno premišljeno diplomatično vedenje. Največ napadov pa trpí Rusija zavoljo bolezni glavnega načelnika južne armade kneza Nikolaja, o kateri trdijo, da je le izmišljena, ter iz tega sklepajo, da je Rusiji žal, da je začela rožljati s sabljo in bi se boju rada odtegnila. Nam pa se nikakor čudno ne zdí, da postane kdo mrzličen, posebno ako biva v močvirnih krajih na Prutu, kajti kaj druzega je, vojsko spravljati na papirji, kaj druzega se tega dejanstveno vdeležiti. Prepričani smo pa tudi, da v Rusiji ni samo veliki knez Nikolaj za to sposoben, ampak ima ona še mož, katerim bi smela ta posel zaupati.

Tako se liberalno novinarstvo vêde nasproti vzhodnemu, za nas Slovane preimenitnemu vprašanju. Take so njegove fraze o „svobodi, omiki, napredku“! Ni li to mračnjaštvo, ki žali vsacega resnicoljubnega človeka? Tako sodi vsak umen pa pošten človek, — tako sodijo povsod, kjer ni javno mnenje v rokah po zlatu in srebru hrepenečega židovstva.

Proč toraj s takimi „liberalnimi“ listi med Slovenci!

Novice iz Turčije in o Turških zadevah.

Zadnji teden se ni veliko spremenilo. Konferenc še vedno ni konca ne kraja, dasiravno nimajo nobenega vspeha in ga najbrže tudi ne bodo imele, kajti Turčija trdovratno odbija tirjatve Evropskih vlad. Turčija je pri tem bolj dosledna od Evropskih poverjenikov, ki cincajo in cincajo, se vedno odpravljajo s Carigrada, pa vendar ne gredó. Kedar se konferenca razbije, mislijo neki podati se v Atene na Grško.

Važneje za jug, kakor pogovor diplomatov v Carigradu, so druge rečí.

Za gotovo se namreč poroča, da bodo Bulgari, brž ko prestopijo Ruske čete Turško mejo, razklicali vélikega kneza Ruskega Nikolaja Nikolajeviča za kralja Bulgarskega. Pomenljivo je tudi to, da je cesarjevič o godu Črnogorskega kneza poslal temu častitko, ki hvali Črnogorce zarad dosedanjih zmag in katere konec se po „Glasu Črnogorca“ tako-le glasí: „Nadjam se, da bo pravica in milost Božja blagoslovila prizadevanje Rusije v njeno korist; srečnega se čislam, da sem po volji Njih Veličanstva cara poklican razodeti velikodušne namere Rusije o tej sveti stvari.“ — To so pač besede velike pomembe!

Peštanski „softe“ (vseučiliščniki) so poslali te dni deputacijo h Kerim paši, slavnemu „zmagovalcu“ kristijanov, ki mu je nesla častno sabljo. V Trstu pa so hudo skusili, kako omikani svet spoštuje take „kulturonosce“. Občinstvo je namreč te „junake“ pozdravilo z žvižganjem, zabavljanjem, gnjilimi in s smrdljino napolnjenimi pomarančami, tako, da parobrod, ki jih je peljal v Turčijo, moral je nagloma odriniti in še pred odločenim časom. Tako se spoštujejo simpatije s Turki pri olikanih narodih. — Tržaški časnik „Il nuovo Tergesteo“ obširno popisuje orjaško sramoto, ki so jo doživeli Magjarski študentje 6. dne t. m. v Trstu, in da pred odhodom zasramovanega Magjarskega parobroda so Tržačanje še tudi izžvižgali barona Pascotinija, ki je mislil, kaj dobrega storiti, da je pozdravil gospodiče Magjarske. Tacega vriša in kriča ni še doživel Trst; najglasneje se je razlegal krik: „morte ai barbari!“ (smrt barbarom). — Prav tako!

Avstrijska vlada dela v Dalmaciji neprenehoma priprave za boj, kakor smo že zadnjič omenili. Te dni je v Kotorski loki nakupila sila veliko oslov in mul in jih zeló drago plačala. Dne 28. decembra u. l. je prijadral v Zadar iz Pulja parobrod obložen z orožjem in streljivom. Pa tudi Turčija se z vso silo pripravlja za daljni boj. Rusija misli na noge spraviti še 6 vojnih korov. Iz tega je razvidno, da je vojska med Rusom in Turkom več ko gotova.

Slovanski odbor v Moskvi je poslal 120.000 rubljev v zlatu za ranjence na Črnigori.

Štatistika Turških grozovitosti. Po spomenici, katera je bila generalu Ignatijevu izročena za konferencije, so Turki od početka ustanka do zdaj požgali 2600 krščanskih vasí, 96 pravoslavnih in 7 katoliških cerkev in samostanov, pa 11 šol, — posekali so žen, otrók in starcev, ki niso bežati mogli, 6000 duš, — oropali so ljudstvo najmanj za $2^1/_2$ milijona goldinarjev. — Bežalo je naroda na Hrvaško in Dalmacijo in pa v Srbijo nad 185.000 duš. Ustajnikov pod orožjem je še 4000, poginilo jih je ob času boja okoli 1500—2000, ranjenih leži še po bolnišnicah do 100.

Naši dopisi.

Iz Gradca 21. jan. (*Nova mestna klavnica..*) Česar je naše mesto že dolgo pogrešalo na prid javnemu zdravju, pa tudi na zložnost mesarjem samim, to smo dobili zadnji mesec lanskega leta — namreč klavnico za goveda, drobnico, prešiče pa tudi konje, ki se je 7. dne decembra slovesno odprla. Ker vem, da so „Novicam“ poročila o takih napravah všeč, katere spadajo v občinske potrebščine, zato mislim, da bodo sledečim vrsticam rade dovolile prostorček.*) — Velikanska klavnica stojí na desnem obrežji reke Mure, do katere se lahko pride od vseh straní. Narejena je po izgledu Peštanske. Na vsaki strani vhoda stojí poslopje, v katerem so pisarnice in pa stanovališča za dotično osobje. Na levi strani vhoda stojite dve veliki klavnici, v sredi njih pa ste dve ledenici. Obe klavnici ste enako napravljeni; tlak je narejen iz velikih ploš, ki so s cementom prevlečene; z vodo, ki poplaknuje kri in drugo nesnago, ste obilo previdení. Vsak veči mesar ima v klavnicah svoj oddelek, ki je s številko zaznamovan. Na obeh straneh vsake klavnice je po 16 razdelkov, tako, da se ob enem lahko veliko živine pobije. Za prevaževanje kož, čev in druzega droba imajo

*) Hvala temveč, ker tudi za Ljubljano je ta klavnica lep izgled. Vred.

železno plehaste trikolesne kinkeže, ki se prav lahko sem pa tje prepeljujejo. Svetloba v visoke in prostorne klavnice pada od zgoraj, tudi za njih prezračenje (ventilacijo) je dobro skrbljeno. Na južni strani klavnic so hlevi za klavno živino. Nekoliko proti zapadni strani leží umivalnica za čeva in pa prostor za izpraznjeno živinsko blato, kamor voda doteka, in od koder tudi odteka. Na desni strani velikega vhoda so prodajališča za prešiče, teleta itd. V klavnici je tudi velik prostor za živinski trg. — Od sedaj naprej se mora vsaka za prodaj namenjena živina tukaj klati. Vsaka klavna živina se mora pa tudi najprej na tukajšnji živinski trg postaviti, da jo mesogled ogleda. Tudi vsaka že zaklana za prodaj namenjena živina se mora sèm na živinski trg prinesti, da se po predpisu ogleda. Vrh tega mora vsaka le-sem pripeljana živina se izkazati s spričalom, da pride iz zdravega kraja. Vsak mesar mora zato, da se posluži klavnice, določeno takso odrajtati mestni gosposki. — Mesarji tukaj goveda pobijajo večidel z navadno mesarico; le malo jih je, ki se poslužujejo naočnice (maske), celó malokdo pa rabi Dunajsko mesarsko kladvo. — Sploh hvali ljudstvo to jako praktično vredjeno klavnico, in mesarji so ž njo tako zadovoljni, da so mestnemu odboru pismeno poslali zahvalnico.

V Gorici 7. jan. — Po noči od 3.—4. dne t. m. je umrl — 78 let, manj 14 dni star — eden najimenitniših duhovnikov v Gorici, mož po mestu obče znan in spoštovan, kakor malo kateri drugi, znan tudi večini duhovščine po vsem Primorskem; — mons. Antona Kafol-a ni več! Bil je ranjki čez 44 let bogoslovja profesor v tukajšnjem centralnem semenišču, veliko let tudi jako priljubljen ravnatelj tega zavoda in častni kanonik (ker druzih častí ni hotel imeti). Pred 40 leti je učil tudi moralno filozofijo na nekdanjem tukajšnjem modrosl. učilišči. Slovel je zarad neke posebne priprostosti, zarad naravne, nepohuljene in neprisiljene cerkvenosti in pobožnosti. Prejšnjih let je bil tudi nemški pridigar pri sv. Ignaciji. Užival je posebno zaupanje treh nadškofov. V mlajših letih je bil dobro znan v viših aristokratovskih krogih, na pr. tudi na tukajšnjem francosko-kraljevem dvoru do leta 1844.; in lansko leto spet je bil on, ki je priskrbel grofu Chambordu stanovanje. Zato ga je tudi na Novo leto, ko je bil previden sè ss. sakramenti, prišel obiskat nek dvornik v imenu Chambordovem. Tisti dan so se tudi Nj. eksc. preč. nadškof dalj časa mudili pri bolniki in za bridko slovó podelili mu svoj blagoslov. Vse premoženje je rajnki kanonik zapustil farni cerkvi sv. Ignacija, v kateri je čez 50 let točno po prvi maši vsak dan maševal. Leta 1872. je obhajal zlato mašo na Sv. Gori. V petek ob 11. uri dopoldne je bil — pogreb, katerega se je udeležila vsa svetna in redovska duhovščina; „der Rest ist — Schweigen“. Rojen je bil rajnki v Cirknem. Med raznimi posebnostmi, po katerih se je odlikoval, bila je tudi ta, da je bil prestrogo konservativen skorej v vseh rečéh. Od železnice ni hotel nič vedeti in se ni nikdar po nji vozil. Poznal je en sam časnik — „Wiener Zeitg.“, katero si je naročeval skoz kakih 50 let (od l. 1824., ako se ne motim), „Wien. Ztg.“ mu je bila pod vsako vlado enake veljave; priprosti starček ni poznal časniških zvijač današnjega časa in tendencijoznih njihovih barv. In lejte, kakor da bi se hotel hudobni duh sedanjega časa mrliču rugati — tisti dan po njegovem pogrebu je zagledal tu beli dan italijansk dnevnik, pisan v duhu, ki je prava satira na rajncega načela in na njegov stari konservatizem, v duhu cinično protiverskem. Dosedanji polomesečnik „Il Goriziano“ namreč se je spremenil v dnevnik v mali obliki in stane na leto 12 goldinarjev. Naročnina se plačuje (čujte!) konec vsacega četrtletja. To so „jasla“ — to! Kaj ne, „Soča“? A propos, ste li brali v zadnjem monitêrju „Turško-ustavne sloge“ drugi dopis iz Gorice? Prišli smo v novem letu z našo papirno slogo z dežja pod kap, toda dopisniku „Noviškemu“ mesto plehke deževnice sladka medenica na glavo kaplje. Šestdeset vrst in pol je posvetila „S.“ mojim 24 bornim vrsticam v „Novicah“. Škoda za trud in črnilo, gospodine Midhat et comp., mene sè svojimi obrekovanji in tumpasto-hudobnimi denunciacijami ne spreobrnite, saj tega bi se bili lahko prepričali v preteklih 10, oziroma, 7 letih — kedaj že! Jez Vam rad privoščim Vaš diletantizem, temveč, ker ste tudi Vi v poslednji številki bili tako milostljivi, da ste meni moj diletantizem v „Novicah“ pustili. Nekaterim stavkom v Vašem spisu bi jaz rad dodal kako opazko, pa — ne vem, kam ž njo, ker Vaš list ima samo „urednike“, „nadzornike“, „popravljavce“, „dopisnike“, „uredništva“ pa ne. Prihodnjič podam občinstvu nekaj nedolžnih pojasnil, iz katerih bode razvidno, kako pri nas merodajne osebe, ki so slogo „v štant“ vzele, to isto slogo gojé. — Jutre bomo imeli novega župana; vemo pa že danes, kedo bo; starašine so se zedinili za advokata, deželnega odbornika, dr. Jos. Deperis-a.

Iz Št. Urhske gore 5. jan. — Ako bi nam „pratika“ in pa silno kratki dnevi ne pričali, da smo v sredi zimskega časa, bi človek po zadnjem toplem vremenu sodil, da je spomlad pred durmi. Sneg je popolnem skopnil; le glave planin so še bele. Gorkomer ti kaže v senci po 5 do 6 stopinj toplote, na solncu pa celó po 14 do 16 stopinj. Trate zelené, da je veselje in so obilno posejane z rigelci ali malimi marjetcami (Bellis perennis). Po rebrih obrnjenih proti solncu je že mnogo razcvetenih pritlikastih jegelčkov (Primula acaulis) in pasjih vijolic (Viola canina). Po njivah se razcveta njivski jetičnik (Veronica agrestis), škrlatnordeče mrtve koprive (Lamium purpureum) in kurja čreva (Stellaria media). Ob potu z gore do Poženka najdeš dišeče vijolice (Viola odorata) in zelene kurice (Helleborus viridis). Pod grmovjem rije tudi že iz zemlje trikrpasti jetrnik (Anemone hepatica). Konec meseca decembra sem dobil tudi metulja rumenčeka (Colias Rhamni), ki ga imam še zdaj živega na oknu. Kaj klavrno se revše drži, ker nima nobene sladčice lizati. Da bi pa le, ker imamo zdaj o novem letu tako prijetno, ne strašili in nadlegovali nas o Veliki noči snežni metulji!

Robič.

Vrhnika 7. jan. — Na sv. treh kraljev dan bila je tù volitev za krajni šolski svèt. Izvoljeni so bili sledeči gospodje: J. A. Jelovšek za predsednika, P. Lenasi in Miha Tomšič za svetovalca, gospoda Krištof in Tršar za namestnika. Imenovani gospodje so vsi narodnjaki, izvedeni in izkušeni možje, od katerih smemo upati, da se ne bodo bali nikacega truda, kedar bo šlo za blagor naše šolske mladine. — Sv. Štefana večer napravila je naša čitalnica „besedo“. Petje bilo je vseskozi izvrstno in je občinstvo popolnem zadovolilo. Zato izrekamo vljudno željo, naj bi nas oni gospodje pevci večkrat razveselili s tako prijetno nam veselico. Govornik g. V. je prav lepo govoril o srbskih narodnih pesmih. Še prav posebna hvala pa je donela gospodoma Lenarčiču in Cvenkelnu za njuno mojstersko igro na citrah. Tudi z deklamacijo je gosp. P. pokazal, da ima talent za deklamacije in igre. Kraljica zabave bila je pa zadnja točka programova. Občna želja je zato, naj bi čitalnica v teku predpusta še mnogo enacih zabavnih večerov napravila, za katere imamo v naših gospéh in gospodičinah izvrstne močí in nam je naš vrli rodoljub in iskreni podpornik narodne strani

gosp. Franjo Kotnik svojo lepo dvorano čitalnici za take veselice blagovoljno prepustil.

Novomesto 6. jan. (*Čitalnica naša*) napravi v letošnjem predpustu sledeče veselice: 7. januarija „Tombolo s plesom", 14. januarija „Gledišèno predstavo", 21. januarija „Venček", 2. februarija „Besedo" na Vodnikov spomin, 11. februarija „Večerno zabavo" in 13. febr. (pustni torek) „Maskerado".

Iz Šmartna pri Kamniku. — Pri volitvi krajnega šolskega sveta, ki je bila 14. dne u. m., so bili gosp. Jože Smolnikar iz Lok za prvomestnika, gosp. Fr. Zorè, učitelj, za namestnika, gosp. Fr. Podbregar, župan iz Hrušovke, in Janez Mali iz Šmartna pa za svetovalce izvoljeni.

Iz okolice Ljubljanske 1. jan. N. N. (*Nekaj za novo leto Borovničanom pa Bevčanom.*) Pri raznih prilikah sem že čul glas med pametnimi kmeti, kako silno je potrebna zveza ceste od Bevk čez Ljublanico v Borovnico, in da bi se dalo to z malimi stroški izpeljati v prid celi okolici, kajti to bila bi najkrajša pot za Borovničane v Ljubljano in Bevčanom bila bi pot za kupčijo v Trst dosti bolj odprta. — Take pogovore slišati, mislim si: res, hvalevredno je, da se vendar dobijo ljudje, ki jim je mar za napredek in korist kmetijstva; al ubogi kmet, delaj zdaj to, zdaj uno, kje bo pa denarja o tako slabih časih vzel, če ga ne bo kradel? Da se kaj malega dá storiti tudi o slabih časih, je pa tudi resnično. Zatorej sem se namenil, pred vsem prepričati se, je li res, kar je rečeno bilo, da se dá z malimi stroški to storiti, potem pa okolico ogledati, ali bi jej res bilo na korist, in konečno našim „Novicam" o tem poročati, ker vem iz večletnih skušinj, da je njim najbolj skrb za kmetijstvo in kmeta. — In res! z očitno pohvalo smem reči, da so bili pogovori o tej cesti dobro premišljeni in da potreba take naprave je očitna; če tudi stane nekoliko stroškov, vsaj v tacih okolišinah se trud kmalu povrne. Pri tej priliki sem tudi slišal — ali je res ali ne, ne vem — da ko je bil gosp. Pajk okrajni glavar, je že imel nekoliko brunov iztesanih za most čez Ljubljanico. Jaz zato radoveden vprašam: kje pa so zdaj? Spremljevalec mi smejaje reče: „med časom, ko je gosp. Šivichofen dremal na sedežu okrajnega glavarstva, so sprhneli." Žalostno je to — si mislim. Kolikošna škoda je za ves okraj, da tak dober namen po vodi splava! — Po tem prepričanji si dovoljujem vsem, ki imajo srce za napredek gospodarstva, in vsem tistim, ko imajo krmilo tacih stvari v rokah, za novo leto živo priporočati, to, kakor sem čul, že začeto delo nadaljevati, vsaj za vso okolico res ne bo posebnih stroškov prizadjalo, ker Bevčanje imajo do Ljubljane že skoraj dobro cesto, — Borovničanje imajo malo manj ko do travnikov pot že dobro posuto, in kakor sem čul, imajo namen, še to v dober stan spraviti; tedaj ostane k večemu kacih 1500—2000 sežnjev (povprek rečeno) na novo narediti, kar je tudi zarad travnikov koristno zato, ker sem videl, kako so nekateri od vožnje razorani, kar bi se potem ne godilo, ko bi po dobri cesti brez vse teže vozili. Naj bi novo leto na toliko strani koristno delo pospešilo! Kedar bode cesta dodelana, hočem se peljati skozi Bevke po novi cesti v „Cokelburg" in po poti spominjaje se teh vrstic zaklicati Vam: Živili možje, ki ne držite križem rók, kedar gré za lastno korist, pa tudi za korist vse okolice!

Iz občine Hrušovke 6. jan. — Lansko zimo so nam poročale „Novice" o debelem snegu in grozovitosti volkov, letos pa o topli zimi in krasnih cvetlicah. Tudi pri nas je zdaj namesti snega po polji in vrtih vse polno cvetlic, in danes — čujte! sem videl celó bčele, ki so na nožicah nesle znamenje vesele marljivosti. — Žita so tudi prav lepo vraščena. Bog nam daj še za naprej tako milo zimo, in ne daj, da bi se spolnil pregovor, „da sv. Matija led naredí, če ga ne dobí."

Župan.

Iz Bizovika 8. pros. — Dolžne se čutimo ob novem letu očitno izreči zahvalo vsem podpornikom in dobrotnikom narodne naše čitalnice, kateri so nam na pomoč bili po različnih potih, da smo čvrsto obdržali našo družbico, katera veselo napreduje. Podpornikov in podpornic ne bomo z imenom imenovali, vsaj vemo, da ne iščejo javne hvale. Zato le živo prošnjo izrekamo, naj nam svojega prijateljstva ne odtegnejo tudi v letošnjem letu. Bog jih živi! Citalničin odbor.

Iz Ljubljane. (*Odbor družbe kmetijske*) je 7. dne t. m. imel pod predsedstvom gosp. barona Wurzbacha sejo, v kateri so se posebno razpravljali nekateri nerešeni sklepi poslednjega občnega zbora podružnice Novomeške in Vipavske; posebno živahna pa je bila razprava o gozdnih in pašnih razmerah okraja Radoljškega; konečni sklep je bil, naj odbor skuša, na obojestransko pravico oprto porazumljenje in spravo doseči med Kr. obrtnijskim društvom in pa upravičenimi posestniki onega okraja, in v ta namen naj se zaslišijo možje obojne stranke. — Gosp. K. Šavnik, župan in lekár v Kranji, je bil za uda izvoljen. — Amerikanske jeklene motike so bile ogledane in za dobro vrtnarsko orodje priznane.

— (*Vabilo k dvanajstemu občnemu zboru „Matice slovenske"*) 24. januarija ob 4. uri popoludne v čitalnični dvorani v Ljubljani. Vrsta razgovorov: 1. Prvosednikov ogovor. 2. Tajnikovo poročilo o odborovem delovanji od 1. januarija do konca decembra 1876. leta. 3. Račun od 1. januarija do konca decembra 1876. l. 4. Proračun od 1. januarija do konca decembra 1877. leta. 5. Volitev treh udov, da pregledajo, presodijo in potrdijo odborov račun o novčnem gospodarstvu vsled §. 9. Matičinih pravil. 6. Razgovor o predlogu gospoda Božidar Raiča zarad izdavanja znanstvenega časopisa. 7. Določilo o razpošiljanji knjig. 8. Nasvetje posamesnih udov. 9. Volitev novih odbornikov namesto onih l. 1872. voljenih, ki so: a) izmed Ljubljanskih: dr. Poklukar Jos., Souvan Fr., dr. Sterbenec Jurij, Tomšič Ivan; b) izmed vnanjih: Herman Mihael, Kosar Fr., Šavnik Drag., dr. Tonkli Jos., Winkler Andrej.

— (*Priporočilo.*) Ker se ima v občnem zboru Matičnem 24. dne t. m., kakor zgoraj objavljeni zborov program kaže, voliti 9 odbornikov, zato menda vstrezajo „Novice" čestitim udom, ki imajo zaupanje v njihov nasvèt, ako jim po večletni navadi priporočajo možé, katerih imé je na dobrem glasu po vsem Slovenskem in ki imajo srce za ta naš narodni zavod, pa tudi za različne odborove pôsle (znanstvene, blagajniške in hišno-gospodarske) dokazano sposobnost. Oprte na to trojico lastnosti priporočajo tedaj „Novice" zdolej imenovane gospode ter dostavljajo željo, naj bi se vsak „Matičar" osebno ali pismeno vdeležil volitve, kajti tem častneja je izvolitev, čem več se šteje glasov. Da vsak volilni list mora z imenom onega podpisan biti, kdor voli, znano je vsacemu Matičnemu udu.

Gospodje, katere nasvetujemo, bili so vsi dozdaj v Matičnemu odboru, razen prof. Šuklje-a. Ti-le so:
Dr. Jos. Poklukar, posestnik in deželni poslanec.
Franc Souvan stareji, posestnik, in
dr. J. Strbenec, ekonom v Ljubljanskem seminarji, oba dozdaj Matičina ključarja.
Ivan Tomšič, c. kr. učitelj na Ljublj. pripravnici in vrednik „Vrtca".
Miha Herman, deželni in državni poslanec v Gradcu.
France Kosár, kanonik v Mariboru.

Karol Šavnik, lekár in župan v Kranji.
Dr. Tonkli, advokat in deželni poslanec v Gorici.
Franc Šuklje, c. k. profesor gimnazijski.

— (*45 štipendij za učence večidel iz Kranjske dežele*) je po oklicu c. k. deželne vlade v „Laib. Ztg.“ izpraznjenih z dostavkom, da kdor ene ali druge štipendije prosi, mora prošnjo po vodstvu svoje šole izročiti do 15. dne t. m. deželni vladi. Za te štipendije smejo prositi, kakor ustanovna pisma odločujejo, ali učenci ljudskih šol, ali gimnazij in realk, pa tudi bogoslovci.

— (*Naznanilo.*) Matičine knjige in zemljevidi za l. 1876. so se konec leta 1876. razposlali vsem gg. poverjenikom, kateri jih bodo sedaj med ude svojega okraja delili. Ako kdo ne dobí knjig in zemljevidov, oglasí naj se pri g. poverjeniku onega okraja, kjer je do sedaj bival. Gospodom udom v Ljubljanski okolici so se knjige tudi tù pa tam po pošti poslale; bližnji pa naj bi po-nje prišli ali poslali v Matičino pisarno na Bregu (od $^1/_2$12—$^1/_2$1 ure opoldne).

— (*O zadevah banke „Slovenije“.*) Mnogokrat smo že delničarje likvidajoče banke „Slovenije“ pozivali, da naj po sklepu občnega zbora dne 28. septembra u. l. po 30 gold. na vsako delnico doplačajo; al ta poziv imel je do zdaj le malo vspeha in vsled tega se razmotanje kupčije ni moglo tako vršiti, kakor bi bilo želeti, in se tudi v prihodnje vršilo ne bode, dokler ne bo likvidacijskemu odboru mogoče, tirjatvam upnikov do banke zadostiti. Čem dalje pa se ta stvar zavleče, tem veči stroški se bodo delničarjem narastli. Likvidacijski odbor je tedaj prisiljen proti vsem tistim delničarjem, kateri še niso doplačali, sodnijsko postopati, zato naj se vsakdo podviza brž ko brž na svoje delnice doplačati, ker le na ta način se more neprijetnosti tožbe in ž njo sodnijskih stroškov obvarovati.

— (*Število bolnikov v deželni bolnišnici lansko leto*) kaže nam skupni pregled, ki ga je sestavilo upravništvo njeno, tako-le: Bolnikov na različnih razdelkih je bilo z ostalimi od predlanskega leta skupaj 3168, in sicer jih je bilo na oddelku za notranje bolezni (primarij dr. K. Bleiweis) 1269, — na kirurgičnem oddelku (primarij dr. Fux) 1064, — na sifilitičnem oddelku (primarij dr. Pestotnik) 336, in na oddelku za kronične kožne bolezni 230, — na oddelku za ženske bolezni (primarij dr. Valenta) 45, — v 3 norišnicah (primarij dr. Kar. Bleiweis) 224. V porodnišnico (primarij prof. dr. Valenta) je bilo sprejetih 148 žensk z 141 otroci. Ker je lansko leto najdencev zopet iz deželne oskrbi odpadlo 111, jih je po takem ostalo le še 320, katerih se bode dežela znebila v 3 do 4 letih.

— (*Božičnici.*) Na novega leta večer je imela katoliška družba rokodelskih pomočnikov svojo navadno božično veselico. Počastil je svečanost gospod knez-vladika s svojo pričujočnostjo ter pričel božičnico s primernim nagovorom do obilno zbranega občinstva. Vrstilo se je potem petje z deklamacijami in naposled igrala zabavna igra „Kazavec“ na občno pohvalo. K sklepu je bila tombola. Tako vrla družba ta, ki udom svojim pripomaga k poduku, pravi omiki in pošteni zabavi, lepo napreduje in šteje od leta do leta več društvenikov. — Na sv. treh kraljev večer imeli so pa rokodelski učenci svojo božičnico. Gospod monsr. Jeran je pozdravil zbrano občinstvo in učence s primernim nagovorom, po tem pa so sledila deklamovanja in petje, zlasti poslednje tako dobro in čvrsto, da bi nihče ne bil pričakoval tega od mladih učencev. Obdarovanih je bilo pri tej priliki 60 rokodelskih učencev, za kar gre velika hvala preskrbnima gospéma Šolmajerjevi in Murnikovi, ki niste le sami darežljivi, nego ste v ta namen nabirali darov tudi okrog drugih dobrotnikov. Marljivi gosp. Šolmajer pa je nabral pri dobrotnikih obilno prelepih dobitkov za tombolo, katere dohodek se steka v blagajnico rokodelskih učencev. Bog povrni vsem dobrotnikom tega toliko koristnega društva njihovo darežljivost, vsem pospeševateljem in še posebno voditeljem pa njihov neutrudljivi trud. Večkrat izrečeno željo pa tudi danes ponavljamo, naj bi se našel dobrotnik, ki bi pripomogel vrli družbi k lastni hišici, kakor jo ima marsikatera njena sestrica v drugih mestih. Bog daj, da „accidit in puncto, quod non speratur in anno“.

— (*Pusta regiment*) je letos kratek; čitalnica naša napravi tri velike veselice: 28. dne t. m. ples, — 4. februarija Vodnikovo svečanost, — in 13. februarija maškerado.

— (*Slovensko gledišče.*) Že večkrat ponavljana burka „Danes bomo tiči“ se je v nedeljo zopet igrala v zeló polni hiši splošno dobro.

— Predstavlja se tudi v našem gledališči zdaj ves teden z veliko pohvalo glasovita nemška igra: „Potovanje okoli celega sveta v 80 dnevih“ s 14 krasnimi podobami. Vredno je videti to predstavo.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Državni zbor Dunajski in Peštanski se, kakor se zagotovlja, ne bosta začela pred marcem mesecem, kajti pogajanja Dunajskega in Peštanskega ministerstva o novi pogodbi Avstrijsko-Ogerski še niso dozorela tako daleč, da bi obojno ministerstvo moglo poprej z načrtom te pogodbe stopiti pred državna zbora. Pogodba ta, prav za prav le narodno-gospodarskega bistva, se je dandanes ostro ošpičila v državnopravno vprašanje in Cislajtanski in Translajtanski dvalisti hočejo zdaj popraviti to, kar so pregrešili leta 1867. Ker nobena stran odjenjati noče, zato se ta- in unkraj Litave čuje glas: „čista personalna unija“!

Kakor pa se iz Dunaja in Pešta v eno mer ponavlja glas: „non possumus“, isti glas dohaja svetu iz Carigrada. Mithad-paša diplomatom Evropejskim neprestano odgovarja: „raji vojsko z Rusijo kot revolucijo Turkov“. S temi besedami je odločno zaznamovana situacija na Turškem. In s tem, kakor „Obzor“, dobro pravi, „finita la comedia“.

— Minister Tisza je na Rumunsko vlado vprašanje stavil: ali je res, kar „Pester Lloyd“ piše o preganjanji judov v Rumuniji? Kako, da „ljudomili“ Magjar enacega vprašanja ne stavi na Turško vlado zarad preganjanja kristijanov?

Iz Prage. — Zopet so razpisane volitve poslancev za državni zbor in sicer na 9. in 15. svečana. Po takem še ni konca volitev, čeravno ministerstvo vedeti mora, da vse prizadevanje Čehe, spraviti v ta državni zbor, je pravo Sisifusovo delo.

Ogersko. — Košut je bil v Czegledu enoglasno za poslanca v državni zbor izvoljen. Nevtrudljivi agitator je zopet poslal novo pismo v svojo domovino in to na vodjo one študentovske deputacije, ki je iz Pešta potovala v Carigrad in 6. dne t. m. tako sramotno bila iz Trsta zapodena na morje. To je najbolja kritika njegovega pisma, v katerem stari smešni šuntar slavo poje Turškim barbarom in psuje Rusijo. Magjari pa so dosti oslepljeni, da s povratkom Košutovim „zadnjo karto“ izigrajo.

Iz Dalmacije. — Deželni zbor je sklican na 15. dne t. m. za deželnega glavarja je imenovan Jurij Vojnović, za namestnika njegovega pa Trigari.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.